

Lekce 11

Gramatická látka	Odkaz na gramatiku
Slovtvorba: Nepravidelné stupňování adjektiv a adverbii	§ 204 (1-2), §§ 205-206
Deklinace: Skloňování komparativů na -ίων	§ 168
Skloňování číslovek a zájmen εἷς, οὐδεῖς, τίς (τις), ὅστις	§ 235
	§ 219

1. Αἰσώπειος μῦθος.

Ἄλωπηξ καὶ πάρδαλις¹ ἤριζον, τίς καλλίων ἐστίν. ἡ μὲν πάρδαλις παρ' ἕκαστα τὴν τοῦ σώματος ποικιλίαν προεβάλετο², ἡ δὲ ἄλωπηξ εἶπεν· «Καὶ πόσον³ ἐγὼ καλλίωνεῖμι, ἢ τις οὐ τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ποικίλην ἔχω.» (Aesop. Corp. 12, II)

2. Βουλῆς γὰρ οὐδέν ἐστιν ἔχθιον κακῆς. (Soph. El. 1047)

3. Sókratés vysvětluje soudcům, že ho mohou popravit, ale nemohou mu tím ublížit:

Οὐ γὰρ οἴομαι θεμιτὸν εἶναι⁴ ἀμείνωνι ἀνδρὶ ὑπὸ χειρόνος βλάπτεσθαι. (Plat. Apol. 30 d)

4. Sókratův rozhovor s Kratylem o zákonodárství:

Σωκράτης: Ζωγράφοι⁵ εἰσὶν που οἱ μὲν χεῖρους, οἱ δὲ ἀμείνους;

Κράτυλος: Πάνυ γε.

Σωκράτης: Οὐκοῦν οἱ μὲν ἀμείνους τὰ αὐτῶν ἔργα καλλίω παρέχονται, τὰ ζῶα⁶, οἱ δὲ φαυλότερα; καὶ οἰκοδόμοι⁷ ὡσαύτως οἱ μὲν καλλίους τὰς οἰκίας ἐργάζονται, οἱ δὲ αἰσχίους;

Κράτυλος: Ναί.

Σωκράτης: Ἐὰρ οὖν καὶ νομοθέται⁸ οἱ μὲν καλλίω τὰ ἔργα αὐτῶν παρέχονται, οἱ δὲ αἰσχίω; (Plat. Krat. 429 a/b)

5. Κρεῖττον⁹ ἔλεγε Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἓνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους. (Diog. Laert. 1, 105)

¹ ἡ πάρδαλις 'leopard, panter'

² προβάλλομαι (ak.) 'odvolávat se, odkazovat (na něco)'

³ πόσον ak. sg. n. ve významu adv. 'jak mnoho, o kolik'

⁴ θεμιτόν ἐστιν 'je možné, je myslitelné, připadá v úvahu'

⁵ ὁ ζωγράφος, -ου 'malíř'

⁶ τὸ ζῶον zde ve spec. významu 'to, co je vymalováno, vyobrazeno'

⁷ ὁ οἰκοδόμος 'stavitel'

⁸ ὁ νομοθέτης, -ου 'zákonodárce'

⁹ κρεῖττον: doplňte εἶναι

6. Echekratés se chce od Faidóna dozvědět podrobnosti o Sókratově smrti:

— Αὐτός, ὦ Φαίδων, παρεγένου Σωκράτει¹⁰ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, ἢ ἄλλου του (τινὸς) ἤκουσας;

— Αὐτός, ὦ Ἐχέκρατες.

— Τί δὲ δὴ¹¹ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον¹², ὦ Φαίδων, καὶ τίνες ἦσαν οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρὶ; ἢ ἔρημος ἐτελεύτα φίλων;

— Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρήσαν¹³ τινες καὶ πολλοὶ γε. (Plat. Phaidr. 57 a, 58 c)

Slovní zásoba

1. ἡ ἀλώπηξ, -εκος	liška	vulpes
ποικίλος, -η, -ον	pestrý	varius, versicolor
ὅστις, ἡτις, ὅ,τι	kterýkoliv, každý; který	quicumque, qui
2. ἡ βούλη, -ης	rada	consilium
ἐχθρός, -ά, -όν	nepřátelský, nenáviděný	inimicus, invisus
3. βλάπτω, -ψω, -ψα, -φα, -μμαί, ἐβλάβην (ak.)	škodit	nocere
4. πάνυ	jistě, zcela; velmi	prorsus, omnino; valde
οὐκοῦν (syn. s ἄρ'οὐ)	copak ne?	nonne
φαῦλος, -η, -ον	špatný, nedostatečný	malus, improbus
ὡσαύτως	právě tak	eodem modo
ἡ οἰκία, -ας	dům, příbytek	domus, habitatio
ναί	ano, ovšem	ita est, certe
5. εἷς, μία, ἓν	jeden	unus
οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδέν (μηδεὶς, μηδεμία, μηδέν)	žádný	nullus
6. παραγίγνομαι, -γενήσομαι, -εγενόμην, -γέγονα, —, — (dat.)	přijít; být při, účastnit se	advenire; interesse
ἡ ἡμέρα, -ας	den	dies
τὸ φάρμακον, -ου	lék, jed	remedium, venenum
πίνω, πίομαι, ἔπιον, πέπωκα, πέπομαι, ἐπόθην	πίτ	bibere, potare
ἐπιτηδεῖος, -εῖα, -εῖον	náležitý, potřebný; přátel-sky nakloněný; prospěšný	idoneus, benevolus, necessarius, amicus

¹⁰ Σωκράτει dat. vl. jména Σωκράτης

¹¹ τί δὲ δὴ doplňte: ἦν

¹² τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον 'to, co se týká (té jeho) smrti', 'události kolem (té jeho) smrti'

¹³ παρήσαν 'byli přítomni, byli tam'

ἔρημος, (-η), -ov	prázdný, pustý	
ἔρημος (gen.)	bez	
οὐδαμῶς	nijak, vůbec ne	nullo modo

Cvičení

1.

a) Vyhledejte v textu 11, 6 tvary zájmen τίς, τι a vytvořte podle vzoru Ἑλλησι (Ἑλλην) dativ plurálu.

b) Vytvořte ostatní pády zájmen τίς, τί.

c) Vytvořte genitiv, dativ a akuzativ od μηδείς.

d) Skloňujte: οὐδείς.

2. Srovnejte navzájem kmen substantiv v nominativu a v genitivu:

δαίμων	χιτών
δαίμονος	χιτῶνος
ρήτωρ	θήρ
ρήτορος	θηρός

3. Uveďte nom. sg. následujících tvarů:

- εὐδαίμοσι • τίσι • ἐλπίσι • πατράσι • ἀμείνοσι • χερσί • γυναιξί • καλλίοσι • ἀνδράσι
- ρήτορι • ἐπιστήμοσι (rozumný) • ποσὶ • μητράσιν.

4. Rozlišujte zájmena:

- τίνες ἦσαν οἱ παραγενόμενοι; • παρῆσάν (byli přítomni) τινες. • Σίμωνί τινι ἀνεψιδὸς ἦν πλούσιος. • ἀλώπηξ καὶ πάρδαλις (panter) ἤριζον, τίς καλλίων ἐστίν. • ὦ Ζεῦ, τίς εἶναι φησι σοῦ σοφώτερος;

5. Přeložte:

- πολλοῦ ἄξιος • οὐδενὸς ἄξιος • ἐπαίνου ἄξιος • λόγου ἄξιος. • ἀνάξιον ἑαυτοῦ ἐνόμιζε ταῦτα πράττειν.

6. Vyložte etymologii slov:

- Ondřej • démon • chirurg • farmakologie.

7. Srovnejte navzájem věty z lekcí 10 a 11, které obsahují konstrukci μὲν — δέ a zamyslete se nad funkcí, kterou tyto částice v jednotlivých větách plní:

8. Všimněte si skladby věty z textu 8, 11: Ἐν ᾧ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις. V první části této věty je pořadí: predikát (a) — objekt (b), ve druhé části naopak: objekt (b) — predikát (a). Toto převrácení slovosledu se označuje *chiasmus* (podle tvaru řeckého písmene X, které vznikne grafickým spojením odpovídajících větných členů). Přeložte následující úryvek a hledejte chiastické řazení.

Ἄνδρες, νῦν τε ὅτι ἐπέιθεσθε, τὰς ψυχὰς περιεποιήσασθε, καὶ τοῦ λοιποῦ οὐδὲ κακὸν οὐδὲν ὑμῖν ἔσται· οἰκήσετε (οἰκέω) γὰρ τὰς αὐτὰς οἰκίας καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε.

9. Určete gramatický tvar, přeložte a převed'te do 1. os. ind. prez.:

• ἐβασίλευσεν • ἐβούλευσας • ἀποπέμψομεν • ζητῆσαι • εἶχον • ἠὔξαντο • ἐξέθρεψαν • ἐθεάσω • συνεχώρησα • ἠῦροίσαμεν • ἐπελαυθόμην • ἔκλεψεν • ἤρξατο.

10. Přeložte do řečtiny:

1. Řekové pokládali sami sebe za lepší a mocnější než barbary. 2. Myslím, že řečník má říkat ne to, co je nejpříjemnější, ale to, co je nejprospěšnější. 3. Zdá se, že nikdo z nás není horší než naši předkové. 4. Názory a rady lidí starších bývají lepší. 5. Je jasné, že horší věci bývají často příjemnější. 6. Musí snad slabší poslouchat silnějšího?